

KRONIKA

10. mezinárodní seminář z dějin fyziky

Po delší přestávce se 4. až 6. září 2003 u nás opět konal seminář z dějin fyziky. Navázal na tradici dřívějších česko-slovenských seminářů, které do rozdělení federace probíhaly střídavě na Slovensku a v českých zemích. Po rozdělení se pak konaly jen na Slovensku, naposledy v září 2002 v Žilině. Tentokrát poskytla prostor zasedání lednická Zahradnická fakulta Mendlovy zemědělské a lesnické univerzity v Brně. Seminář organizovala Slovenská společnost pro dějiny věd a techniky, zejména pak Dr. Miroslav Morovics, CSc.

Na semináři bylo předneseno dvanáct příspěvků. KAREL MAČÁK (PF TU Liberec): *Stanislav Vydra (1741–1804) a jeho učebnice mechaniky*. JOSEF HUBEŇÁK (PF Univerzity v Hradci Králové): *Hodina silozpytu před sto lety – podle J. Harapáta: Silozpyt a lučba z r. 1905. Dobové experimenty s elektromagnetickými vlnami*. MIROSLAV RANDA (PF ZČU Plzeň): *Planetky ve starších českých učebnicích fyziky*. JAN SLAVÍK (PF ZČU Plzeň): *První novověká práce o magnetismu.*

List Petra Peregrina z Marécourtu (1269). JOSEF SMOLKA (Praha): *Několik poznámek o Prokopu Divišovi (1698–1765)*. RUDOLF KOLOMÝ (Moravská Třebováz): *K počátkům studia elektrodynamiky – Luigi Aloisio Galvani (1737–1798) a Alessandro Giuseppe Volta (1745–1827)*. VLADIMÍR ŠTEFL (PřF MU Brno): *Současný pohled na život a dílo Mikuláše Koperníka – tvůrce heliocentrické soustavy*. ELENA FERENCOVÁ (LF UKom Bratislava) – A. POLÁŠKOVÁ: *Robert Andrews Millikan (1868–1953) – život a dílo (50 let od úmrtí)*. KAREL KRŠKA (ČHMÚ, Brno): *80 let pravidelné letecké dopravy v Československu. Příspěvek k dějinám letectví a meteorologie*. PAVEL ŠIŠMA (PřF MU Brno): *Výuka matematiky a fyziky na německé technice v Brně*. JAROSLAV FOLTA (NTM Praha): *Příprava odborných pracovníků v dějinách přírodních věd a techniky na vysokých školách*. MIROSLAV MOROVICS (HiÚ SAV): *Kvality optických mřížek Štefana Aniána Jedlika (1800–1895)*.

Součástí programu semináře bylo též promítnutí videosnímku Technické památky západních Čech a návštěva bývalé piaristické koleje v Mikulově, na které v letech 1798–1804 studoval Jan Evangelista

Purkyně. Organizátoři semináře připravují vydání sborníku přednášek.

Informace o příštím semináři podá RNDr. I. Hympanová (hympanova@fmph.uniba.sk).

Rudolf Kolomý

XLII. ročník symposia Hornická Příbram ve vědě a technice

Sympoziální jednání v Příbrami se ve dnech 14.–16. října 2003 uskutečnilo ve čtyřech sekcích, v nichž bylo ohlášeno celkem 64 vystoupení. Nejpočetněji byla obsazena sekce G – Geoetica, kde bylo přihlášeno 26 referátů. V sekci L – Horní právo a legislativa bylo ohlášeno 10 referátů, v sekci T – Evropské hornictví – tradice a památky 12 vystoupení a v sekci Z – Zahlazování následků hornických činností 16 vystoupení. Už toto rozložení demonstruje změny, k nimž došlo následkem útlumu hornické činnosti a v našem prostředí následkem v podstatě zániku rudního hornictví. Stranou symposia vlastně zůstala problematika geologického průzkumu stejně jako i technické problémy dolování a černé metalurgie.

Překvapení nepřineslo početné obsazení mezinárodní sekce Geoetica s účastí specialistů z 11 států; z Bulharska, ČLR, Japonska, Kanady, Kazachstanu, Mexika, Polska, Ruska, Slovenska, Ukrajiny a Česka. Jednání o geoetice se totiž v Příbrami uskutečnilo už v roce 1992, autonomně v rámci sekce Hornictví a ekologie, od roku 1994 jako samostatná sekce. Její náplň vystihl ve svém vystoupením s názvem „Plánování rozumného využívání naší planety“ WILLIAM S. FYFE (Kanada). I takto futurologicky formulované téma předpokládá vzhled do minulosti, jak demonstrovali garanti sek-

ce VÁCLAV NĚMEC a LIDMILA NĚMCOVÁ. Zřetel k dějinám tradičně vystupoval v jednání o báňském právu a o legislativě a velmi silně v diskusích o obnově hornickou činností narušené krajiny. V sekci T zaujali JAROSLAV DVOŘÁČEK (VŠB-TU Ostrava) výkladem o aktivitách ostravské báňské akademie v oblasti ochrany a využití montánních památek, PĚTR KOPEČNÝ (Příbram) sdělením o rekonstrukci a zpřístupnění unikátního vodního kola dolu Drkolnov, PĚTR ŽŮREK (VŠB-TU Ostrava) referátem o sledování geomechanické stability jedinečné nemovité kulturní památky Důl Jeroným v Čisté (Slavkovský les), PĚTR STROHALM (Ostrava) sdělením o těžbě pokrývačských břidlic v oblasti moravsko-slezského kulmu a JOSEF BERNARD (Příbram) výkladem o hornickém muzeu a naučné stezce Hory Matky Boží na Šumavě. Velmi pozorně byl vyslechnut referát HELMUTA WOLFA (Schloss Theuern, Německo) o montánních a archeologických zvlátnostech raného železnorudného hornictví a hutnictví ve východním Bavorsku. ANNA MAYOVÁ (Kladno-Sítná) pak hovořila o uložení a zpracování archivních fondů kamennouhelného revíru Kladno-Slaný-Rakovník, LUBOMÍR PROCHÁZKA (Příbram) analyzoval obraz způsobu života horníků v obecních kronikách okolí Bohutína a Krásné Hory nad Vltavou a VÁCLAV TRANTINA (Příbram) zaujal refrátem o profesoru Josefu Hrabákovi a jeho činnosti v příbramském Klubu českých turistů. Konečně STANISLAV VOPASEK (Ostrava-Poruba) hovořil o vzniku koncepční studie Hornického muzea OKD v Ostravě, JOSEF KOVÁŘ (Příbram) o zajišťovacích pracích mezi doly Anna a Vojtěch na tzv. 1. malém patře na Březových Horách a JOSEF VELFL (Příbram) o movitých a ne-

movitých památkách v péči příbramského Hornického muzea.

Součástí sympoziálního jednání byly exkurze. Připravila je vystoupení ředitele příbramského Horního muzea JOSEFA VELFLA, PETRA KOPEČNÉHO z příbramského podniku DIAMO, vedoucího výstavby skanzenu ve Vysokém Chlumci LUBOMÍRA PROCHÁZKY a nikoliv na posledním místě JOSEFA KOLÁŘE z příbramského DIAMO. V Příbrami byly cílem exkurzí doly Vojtěch, Anna a Drkolnov, mimo Příbram výstavba [památníku komunistického] tábora [nucených prací] Vojna^{*)} a skanzenu Vysoký Chlumec. Demonstrovaly, že rozvoj příbramského Hornického muzea je více než pozoruhodný. Ve srovnání s minulým rokem viditelně pokročily zejména práce na dolech Anna a Vojtěch a v Drkolnově. Přesvědčují názorně, že hornické památky jsou živou součástí našeho kulturního dědictví.

V diskusích se též hovořilo o XXXII. mezinárodním geologickém kongresu, který se bude konat ve dnech 20.–28. srpna 2004 ve Florencii. S uspokojením jsme vzali na vědomí, že VÁCLAV A LIDMILA NĚMCOVI vystoupí tak jako v Příbrami se „základními referáty“ v „obecném sympoziu“ G 8 kongresu **Výuka geologických věd a geoetika** a že se v obecném sympoziu G 1 kongresu **Struktura, evoluce a složení pevninského litosférického pláště** uplatní V. BABUŠKA z Prahy. Je ale na pováženu, že Česká republika vlastně absentuje v přípravách a ve vedení kongresu. Není zastoupena v „mediterránním konsorciu“ 32 států, které spolupracují s Itálií na přípravě kongresu (jsou v něm např. Rakousko, Maďarsko, Rumunsko a Slovensko). Dále je zvláštní, že východiskem dvou exkurzí, které se týkají částečně i v celku Českého masivu, jsou

Drážďany. Přitom šestidenní předkongresovou exkurzi B 31, která směřuje hlavně k břidlicím pozdní proterozoické a rané paleozoické orogeneze andského typu Tepelské vysočiny a Barrandienu a dále přes Česko do Vídně, povede G. ZULAUF z Univerzity Erlangen-Nürnberg a mezi jejími třemi asociovanými vedoucími je jenom J. FIALA z Prahy. Světový kongres je dnes pro nás nákladnou záležitostí: jenom účastnický poplatek pro Florencii činí podle data úhrady 430 až 530 euro (asi 14 000 až 17 250 Kč). Reprezentativní účast na něm by přesto měla být pro českou vědu prestižní záležitostí, i vzhledem k tématice kongresu: **Ze středomořské oblasti směrem ke globální renesanci geologie – geologické vědy, přírodní rizika a kulturní dědictví**. A z našeho hlediska zvláště vzhledem ke „speciálnímu sympoziu“ **SO3 Kulturní dědictví – mezinárodní spolupráce a perspektivy** i „hlavním sympoziím“ **T16 Geologické vědy a kulturní dědictví** a **T20 Dějiny geologických věd**.

Josef Haubelt

Poznámka

^{*)} Text v hranatých závorkách doplněn redakcí.

Studie o technice v českých zemích 1945 až 1992

V Národním technickém muzeu v Praze se 17. listopadu 2003 křtily tři svazky z dějin techniky, mapující období vývoje techniky, které doposud stálo, zřejmě vzhledem ke své složitosti, poněkud stranou zájmu historiků.

Autorskému kolektivu vedenému JAROSLAVEM FOLTOU a tvořenému více než 180 odborníky se podařilo na 3000 stranách

ve 30 kapitolách postihnout vývoj vědy, techniky, průmyslových technologií a hospodářství v druhé polovině dvacátého století na českém území. Text je doplněn více než 1400 ilustracemi, jmenným rejstříkem, rejstříkem firem a institucí a rozsáhlým resumé v anglickém a německém jazyce (každé cca 200 stran). *Studie* představují hlavní publikační výstup Výzkumného záměru Ministerstva kultury ČR, jehož nositelem bylo v minulých letech Národní technické muzeum a řešitelem Jaroslav Folta. Tyto tři svazky navazují na předcházejících šest svazků vydaných Národním technickým muzeem a věnovaných období od počátku průmyslové revoluce do roku 1945.

Slavnostního křtu se zúčastnili autoři *Studii* z řad výzkumných pracovníků, techniků z praxe, řídicích pracovníků podniků, historiků a vysokoškolských učitelů, zástupci státní správy, vedoucí pracovníci sponzorských firem, redaktoři odborných časopisů a samozřejmě také pracovníci Národního technického muzea. Večer moderoval JIŘÍ ZEMAN z NTM. Hosty uvítal ředitel NTM TOMÁŠ KUPEC, poté hovořil první recenzent publikace IVO KRAUS, profesor ČVUT. Hosty pozdravila také MILOSLAVA LAVIČKOVÁ, ředitelka nakladatelství Encyklopedický dům, které dílo vydalo ve spolupráci s NTM a v současné době je jeho jediným distributorem. Vedoucí autor JAROSLAV FOLTA poděkoval za spolupráci všem autorům publikace a redakčnímu kolektivu. Rovněž ocenil podporu, které se této náročné a významné práci dostalo od Ministerstva kultury ČR, Grantové agentury ČR, Grantové agentury AV ČR, ČKAIT a sponzorských firem. Knihy byly symbolicky pokřtěny připitkem šampaňským. Pro stručné zhodnocení objemného díla uved-

me jen několik slov z projevu prof. Krause: „...měl jsem příležitost o několik dnů dříve než většina z vás prolistovat tři svazky *Studii* o technice v českých zemích v letech 1945–1992. Až budete mít stejnou možnost také vy, jistě mi dáte za pravdu, že je to dílo nanejvýš pozoruhodné ... především v tom, že vývoj jednotlivých oborů popisují očití svědkové. ... Každá práce encyklopedického charakteru je nutně poznamenána určitou subjektivitou při zpracování vybraných témat. Jistě se proto najdou čtenáři, kteří budou něco postrádat. Podle mého soudu však autoři na žádné důležité technické odvětví nezapomněli, hlavní dosažené výsledky nescházejí, údaje v tématicky příbuzných kapitolách se neopakují. Dovolte mi, abych se svěřil, jak na mě dílo zapůsobilo. Nejsem historik, zato však upřímný obdivovatel technické nápaditosti našich předků. V knize, kterou jsme dnes přišli pokřtít, je velkých činů, nad nimiž nezbyvá než žasnout, bezpočet. Pro mladé čtenáře je to výzva – pro některé pamětníky bilance, pro jiné připomenutí, čeho jejich současníci dosáhli a jak se díky nim změnil náš život.“

Jana Nekvasilová

Konference „Věda v exilu“

Ve dnech 11.–12. listopadu 2003 se v Praze, v budově Akademie věd ČR na Národní třídě č. 3, konala konference s mezinárodní účastí pod uvedeným názvem. Hlavním organizátorem konference bylo Výzkumné centrum pro dějiny vědy, společné pracoviště Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR a Univerzity Karlovy v Praze. Jednalo se o již šestou konferenci, které se konají od roku 1997 v rámci cyklu „Česká věda ve

dvacátém století“. Jejich cílem je formou vědeckých příspěvků i záznamem vzpomínek dosud žijících pamětníků podchycovat a historicky zpracovávat vývoj české vědy ve 20. století. V předchozích konferencích byly tímto způsobem postupně mapovány osudy české vědy v letech 1939–1945, 1945–1953, 1953–1963, 1963–1970 a 1970–1975. Z každé konference byl vydán sborník příspěvků (ke zmíněnému cyklu, sborníkům, programu této konference ad. viz stránky Výzkumného centra www.vcdv.cas.cz).

Poslední konference se zaměřila na problematiku exilu ve vědě v českých zemích napříč 20. stoletím a konala se u příležitosti 70. výročí velké exilové vlny německé inteligence do meziválečného Československa po nástupu Hitlera k moci. Zapojila se tak do projektu „Český a německý exil 1939 až 1989“, realizovaného s podporou Česko-německého fondu budoucnosti a pražské pobočky Heinrich Böll-Stiftung. Tématický záběr konference „Věda v exilu“ byl však širší než jen problematika týkající se zmíněného výročí. Do jejího jednání byly zahrnuty také osudy ruské a ukrajinské emigrace v Československu, otázky emigrace českých i německých vědců z českých zemí po vypuknutí druhé světové války, odsun zkompromitovaných německých vědců z Československa na konci druhé světové války, emigrace českých vědců z Československa po únoru 1948 a po srpnu 1968.

V průběhu dvou dní zaznělo na čtyřicet příspěvků od badatelů z České republiky a několika hostů z Německa, USA a Velké Británie. Konferenční jednání byla rozdělena do šesti tematických okruhů: Druhá světová válka, Češi a Němci, Exil a historická věda, Ruská a ukrajinská emigrace,

Emigrace po únoru 1948 a Emigrace po srpnu 1968. S ohledem na okruh čtenářů časopisu Dějiny věd a techniky zmiňujeme v této zprávě výběrově jen některé z přednesených příspěvků, týkající se převážně přírodních věd. Konferenci zahájil vedoucí Výzkumného centra pro dějiny vědy ANTONÍN KOSTLÁN, JIŘÍ KOCIÁN z Ústavu pro soudobé dějiny AV ČR pak v úvodním referátu pojmově a metodologicky vymezil bádání o exilu jako klíčový problém soudobých dějin a zmínil se o stávajících výzkumných projektech v této oblasti.

Prvý blok referátů (**Druhá světová válka**) zahájil příspěvek PAULA WEINDLINGA z Oxford Brookes University o českých lékařích, medicích a zdravotních sestřích v Británii za druhé světové války a po ní. JAROSLAV BOUČEK pojednal o československých lékařích v občanské válce ve Španělsku. SOŇA ŠTRBÁŇOVÁ se soustředila na české biochemiky v Anglii za druhé světové války, MILADA SEKYRKOVÁ referovala o skupině českých emigrantů kolem časopisu Husův lid v USA za druhé světové války.

Druhý blok referátů soustředil příspěvky věnované problematice **českých a německých vědců v českých zemích – koexistenci, imigraci a emigraci**. Zde zazněl nejprve příspěvek ALENY MÍŠKOVÉ o osudech profesorů pražské německé univerzity v poválečném období. Na něj pak navázal referát PETRA SVOBODNÉHO, zaměřený na osudy profesorů lékařské fakulty téže univerzity po roce 1945. JANA MANDLEROVÁ pojednala o několika významných osobnostech německé národnosti pocházejících z Čech.

Konferenční jednání prvního dne zakončil VILÉM PREČAN obsáhlejším pojednáním na téma exilu a nezávislých historiků v Československu v 70. a 80. letech. Poukázal

na jeden velmi důležitý aspekt exilu, a to na kontakty domácí a exilové vědy v době normalizace.

V diskusi k uvedeným blokům byly zmiňovány další příklady či zkušenosti, dokládající široké spektrum problematiky a různé aspekty politické emigrace. Např. E. Těšínská připomněla zájem některých německých fyziků, kteří v letech 1938–1939 emigrovali z Československa před nacismem, o návrat na vysoké školy do poválečného Československa, který jim však nebyl umožněn (např. fyzik německé národnosti R. Fürth). L. Pátý naopak uvedl příklad německých vědců, kteří zůstali v Československu a po r. 1945 mohli ve vědecké práci pokračovat.

Na společenském večeru ve vile Lanna vystoupili dva čeští emeritní profesori, kteří podstatnou část své vědecké a akademické dráhy realizovali v zahraničí: FRANK CHYTL (Vanderbilt University School of Medicine, Nashville) promluvil o rozdílném vědeckém přístupu k přírodním vědám v Evropě a v USA, ZBYNĚK A. B. ZEMAN (Oxford University) se podělil o zkušenosti ze svého působení historika českého původu v Anglii.

Druhý den konference zahájilo jednání sekce **Ruská a ukrajinská emigrace**. Téma ruské a ukrajinské emigrace v meziválečném Československu, znovuobjevené českými historiky po roce 1989, představuje významný kulturní a vědecký fenomén a inspirativní moment pro československou, resp. českou a slovenskou vědu mezi dvěma světovými válkami. V rámci tohoto bloku zazněly příspěvky zaměřené na významné osobnosti, např. zoologa M. M. Novikova (TOMÁŠ HERMANN a KAREL KLEISNER), chemika a lékaře J. Horbaczewského (JIŘÍ

PLACHÝ), slavisty a literárního vědce A. L. Béma (MILUŠA BUBENÍKOVÁ), J. Ljackého a R. Jakobsona (MILOŠ ZELENKA) či filosofa V. Solovjeva (ROMAN ZAORAL). Pozornost byla věnována rovněž některým institucím, spojeným s působením emigrace, např. Archeologickému institutu N. P. Kondakova (JULIE JANČÁRKOVÁ) či Vysoké škole zemědělské v Brně (ALENA MIKOVCOVÁ). Zazněly též referáty podávající obecnější hodnocení výsledků studia meziválečné ruské emigrace v České republice (CTIRAD KUČERA) a ruské a ukrajinské emigrace po r. 1945, resp. 1948 (MARKÉTA DEVÁTÁ).

Odpolední a večerní program druhého dne byl věnován dvěma poválečným emigračním vlnám a působení českých vědců v zahraničí. V sekci **Emigrace po únoru 1948** zazněl mj. příspěvek zakladatele a prezidenta emigrantské Společnosti pro vědu a umění, MILOSLAVA REHCÍGLA, o československých exilových vědcích po roce 1948 a jejich organizování v zahraničí v souvislosti s ustavením a činností výše uvedené společnosti. Jiří JINDRA předložil na kvantitativní analýze spočívající pohled na emigraci pracovníků chemických vědeckých ústavů ČSAV od 50. do 70. let a na vědeckou úspěšnost českých chemiků v zahraničí.

V sekci **Emigrace po srpnu 1968** zazněl především obecněji koncipovaný referát JAROSLAVA KOUTECKÉHO (emeritní profesor fyzikální chemie na Freie Universität v Berlíně), zamýšlející se nad „paradoxní“, politicky ovlivněnou situací v přírodních vědách v ČSSR v 60. a 70. letech a nad uplatněním českých přírodovědců v exilu. Jiřina MASNEROVÁ představila vědeckou dráhu a lidský osud českého chemika Drahoslava Líma, objevitele hydrofilních gelů a spo-

lu autora kontaktních čoček. Sociologický pohled na téma současné recepce emigrace v české společnosti, zejména ve vztahu k re-emigrantům z oblasti vědy a kultury, představil ZDENĚK R. NEŠPOR.

Po diskusi a závěrečném vystoupení A. Kostlána proběhlo autorské čtení prof. JIŘÍHO KOSTY z jeho autobiografické knížky „Život mezi úzkostí a nadějí“. Vzpomínky českého ekonoma na exil v Německu tak zakončily program konference, která celkově přinesla řadu nových poznatků v oblasti novodobého vědeckého exilu a zároveň otevřela nové perspektivy pro toto mladé a navýsost aktuální téma soudobých dějin.

*Markéta Devátá, Tomáš Hermann,
Emilie Těšínská*

21. seminář pro vyučující dějinám věd a techniky

Výzkumné oddělení dějin techniky a exaktních věd NTM ve spolupráci se Společností pro dějiny věd a techniky uspořádalo tradiční setkání vysokoškolských učitelů historie vědy a techniky, vědeckých pracovníků a zájemců o tyto obory ze všech typů škol. Cílem semináře je již trvale podněcovat zájem vysokoškolských i středoškolských učitelů historie i odborných předmětů o dějiny vědy a techniky a poskytnout učitelům dějepisu informace, které umožňují vnímat dějiny i v širším kontextu vývoje vědních oborů a technologického pokroku. Seminář se uskutečnil ve dnech 16. a 17. února 2004 v prostorách Národního technického muzea v Praze.

Úvodní slovo patřilo JAROSLAVU FOLTOVI z Národního technického muzea, který účastníky uvítal a seznámil je s činností a výsledky pořádajícího výzkumného od-

dělení. Působení tohoto oddělení dokumentovala i výstavka publikací vydaných za uplynulých deset let. Poté následovalo vystoupení JIŘÍHO POTUČKA na téma *Využití historie matematiky a dějin vyučování matematice pro zkvalitnění přípravy učitelů matematiky a matematického vzdělávání vůbec*. PAVEL DRÁBEK ve svém příspěvku *200 let alkaloidů* hovořil o procesu objevování morfinu a dalších důležitých alkaloidů. Po přestávce se promítal krátký film věnovaný dílu Emila Škody. IVAN JAKUBEC pak v referátu *Říšský vodocestný zákon č. 66/1901 jako fenomén hospodářských dějin a DVT* připomněl význam této právní normy pro rozvoj hospodářství na počátku 20. století. Dopolední blok uzavřel JAN JANKO se svým pohledem na *Naturfilosofii a přírodovědu ve střední Evropě*.

Úprava grafitu v 18. až 20. století byla tématem prvního příspěvku odpoledního bloku, který přednesl JIŘÍ DVOŘÁK. Následovala informace LADISLAVA JANGLA *Přesnost měření v hornictví do 19. století*, o měřických metodách minulých století, z dnešního pohledu překvapivě přesných. DRAHOMÍR DUŠÁTKO referoval o nových publikacích z oblasti *historie geodézie a kartografie*. Pak vystoupil se svým příspěvkem *Aktivní sbírkotvorná činnost a využití vědecko-odborné metodiky* MILOŠ ZÁRYBNICKÝ. JITKA KROPÁČOVÁ hovořila o *Přínosu meziválečného německého školství českých zemí při obnovování školského systému v SRN po 2. světové válce*. ČESTMÍR SERAFÍN se zaměřil na *Elektrotechnické stavebnice, historii a současnost*. První den semináře uzavřel JIŘÍ RYCHTERA referátem *Analýza historie přírodovědných disciplín z pohledu česko-polských vztahů*, který připravil spolu s JINDŘICHEM HELLBERGEM.

V prvním vystoupení druhého den semináře se JANA NEKVASILOVÁ věnovala vývoji cementářského průmyslu *180 let výroby a užití portlandského cementu*. JURAJ CHYBA ve svém příspěvku *História pevnosti Komárno* seznámil posluchače s touto pozoruhodnou a významnou pevnostní stavbou. Nevšední svědectví o zákulisí kosmického výzkumu v Československu podal jeho někdejší koordinátor BORIS VALNÍČEK pod názvem *Kosmický výzkum a ČSR*. Přednáška byla doplněna krátkým dokumentárním filmem o vypuštění první československé družice MAGION I. Následoval referát PETRA KOVÁŘE *Výpočetní technika v Československu v období 2. pětiletky*, zahrnující vývoj do roku 1960.

Po zahájení odpoledního bloku přednesl MILOŠ HOŘEJŠ příspěvek *Trust továren strojírenské techniky 1945–1990*. MILAN KLAPETEK se věnoval nezvyklému tématu

Tractorus Domesticus – přehlížený technický fenomén a upozornil na zvláštní jev na českém a moravském venkově, na kutilské konstrukce traktorů. Tyto pozoruhodné zemědělské dopravní prostředky dokumentoval 37 diapositivů. Tématem vystoupení IVETY KISLIKOVÉ byl *Vývoj vědy a techniky v konstrukčním procese*. MIROSLAV MOROVICS seznámil posluchače s osobností a dílem vynálezce *Wolfganga Kempelena*. Následoval příspěvek LUBOMÍRA SODOMKY *Nobelovy ceny jako míra rozvoje vědy a techniky od 20. století*. Po závěrečné diskuzi se promítal dokument o Františku Křížíkovi.

Letošního ročníku se zúčastnilo přes čtyřicet učitelů a badatelů a podařilo se přitom rozšířit okruh zájemců o obor i prohloubit stávající spolupráci. Přednesené příspěvky budou vydány ve sborníku *Dějiny věd a techniky 12* v edici *Rozpravy NTM*.

Jana Nekvasilová

SPOLEČNOST

Zápis z výroční členské schůze SDVT, konané 6. května 2004 v NTM

Schůze byla svolána na 15 hodni odpolední, ale protože v tu dobu nebyl přítomen nadpoloviční počet členů, byl její začátek odložen podle stanov na 15 hod. 15min. Přítomno bylo 33 členů, korespondenční volby se zúčastnilo 109 členů.

Program:

1) Volba **volební komise**. Byli navrženi a jednomyslně zvoleni: Ing. Čmerda, Doc. Dr. Hlaváčková a Ing. Tempír.

2) **Zprávu o činnosti** za uplynulé volební období (tj. od 15. 2. 2001) přečetl Dr. Drábek.

3) **Zprávu o hospodaření** přednesl Dr. Folta. Bylo v ní konstatováno, že na počátku tohoto volebního období (převodem z roku 2000) měla Společnost k dispozici 249 550,71 Kč a ke konci roku 2003 vykazala uzávěrka částku 252 767,83 Kč tedy o 3 217,12 Kč více. V oblasti příjmů hlavní položky tvořily státní dotace na projekty SDVT (zejména